

УДК 378. 015. 31:7.012(045)

Т. І. КОЗЕЛЕЦЬ

викладач

КВНЗ “Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія” ЗОР

ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ТВОРЧОГО СТИЛЮ ДИЗАЙНЕРА В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті розкрито сутність професії дизайнер, поняття “творчий почерк дизайнера”, “індивідуальність”. Висвітлено наукові підходи до розуміння феномена творчості як одного з основних концептів процесу формування творчої індивідуальності загалом і майбутнього дизайнера зокрема. Окреслено особливості процесу формування творчої індивідуальності майбутнього дизайнера в процесі фахової підготовки; професійні та особистісні якості викладача ВНЗ, що сприяють формуванню індивідуального стилю дизайнера в процесі фахової підготовки; вплив основних дисциплін образотворчого мистецтва на формування індивідуального стилю майбутніх дизайнерів та становлення професіоналізму майбутніх фахівців.

Ключові слова: дизайнер, творчий почерк, індивідуальність, викладач, фахова підготовка, розвиток, формування, самовдосконалення.

В умовах глобалізаційних змін і суспільно-політичних трансформацій оновлюються вимоги до кожної людини, зростає соціальна роль особистості сучасного фахівця (зокрема дизайнера) з високим рівнем духовності й загальної та професійної культури, творця нових цінностей, що зумовлює посилення уваги до формування творчої індивідуальності під час навчання у вищих навчальних закладах.

У межах сучасної інтеграції освіти та її якості вищі навчальні заклади України, які здійснюють підготовку художників-дизайнерів, продовжують шукати методики та специфіку викладання спеціальних дисциплін з метою навчання й виховання професійних кадрів. Професійна та вища освіта потребує орієнтира, спрямованого на потреби сучасного ринку, наближеного до європейської якості, але зі збереженням національної школи. Навчальні заклади, які відкривають дизайнерські спеціалізації, намагаються закріпити свої позиції в дизайн-освіті України.

Зважаючи на те, що кількість вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за спеціальністю “Дизайн”, поступово збільшується, питання якісної професійної освіти є актуальним.

Проблемам дисциплін образотворчого циклу в навчанні та вихованні майбутніх фахівців з дизайну присвячено багато публікацій. Питання, які стосуються теорії художньо-естетичного виховання, аналізували українські та зарубіжні фахівці з філософських і педагогічних наук: І. А. Зязюн, Г. С. Костюк, Л. Т. Левчук, І. Ф. Надольний, О. М. Семашко, Б. М. Теплов, П. П. Чистяков; з естетичного виховання – Л. О. Горюнова, Л. Г. Коваль, Б. М. Неменський, В. О. Сухомлинський, А. М. Федь.

Вплив мистецтва на формування образного характеру фахівця підтверджено в дослідженнях Е. М. Белютіна, М. В. Вовчик-Блакитної, А. Я. Вольчинського, В. А. Гнатюка, В. Я. Даниленка, В. В. Добровольської, В. О. Єзікеєвої, Н. Б. Зубаревої, М. А. Івашиної, В. І. Мухіної, Б. М. Негоди, О. В. Савченко, Т. О. Терещенка, В. М. Шацької та ін. Проте питання обґрунтування важливості впливу дисциплін циклу професійно-практичної підготовки потребує більш детального розгляду.

Актуальність порушеної проблеми зумовлена посиленою потребою не лише суспільства в креативних дизайнерах з новим, творчим підходом до виконання професійних функцій, а й самої особистості молодого фахівця в розвитку своєї унікальної індивідуальності.

Мета статті полягає в розкритті сутності індивідуального творчого почерку дизайнера, впливу дисциплін “Рисунок”, “Живопис”, “Композиція”, “Кольорознавство”, “Макетування” на формування індивідуального творчого почерку майбутніх дизайнерів та становлення професіоналізму майбутніх фахівців.

Однією з професій ХХІ ст., безпосередньо пов’язаною та зумовленою прогресом науки й техніки, є професія художника-конструктора, або, як часто її називають, дизайнера.

Дизайнер – це фахівець у галузі проектування предметного світу, формотворення виробів, необхідних для життєдіяльності людини, озброєний сумою різноманітних знань, здатний у конкретному матеріальному об’єкті реалізувати свої уявлення про соціальні потреби суспільства. Дизайн-освіта, перебуваючи в процесі становлення, закономірно орієнтується на гуманітарне світобачення, розвиток гуманістичного стилю мислення. Мистецька освіта є базою, завдяки якій реалізується творчий потенціал студента-дизайнера [12, с. 8].

У професії дизайнера об’єднуються функції інженера, художника (архітектора), психофізіолога (гігієніста), соціолога, економіста (маркетолога), ергономіста (спеціаліста з оптимального режиму праці). Її мета – гармонійно поєднати корисність, зручність і красу в промислових виробках, побутових приладах, меблях, інтер’єрах квартир, офісів, житлових масивах та інших об’єктах, забезпечивши тим самим їх високі споживчі властивості, надійність, привабливість, конкурентоспроможність.

Специфіка мистецької діяльності визначає особливості професійної підготовки майбутнього дизайнера, що передбачає підготовку студента до проектної, художньої, організаційної, управлінської, інформаційно-технологічної й педагогічної діяльності, тобто до специфічних форм дизайнерської діяльності, відрізняючись сферою застосування професійних знань.

У зв’язку із цим майбутні дизайнери у своїй професійній діяльності повинні вирішувати такі професійні завдання: розробка та виконання ескізів, дизайн-проектів, об’єктів дизайну на основі методів дизайн-проекування, ергономіки й антропометрії, основ образотворчого мистецтва, проектно-графіки, комп’ютерних технологій у різних сферах мистецької діяль-

ності (у графічному, промисловому дизайні, дизайні середовища, ландшафтному дизайні, дизайні інтер'єрів) діяльність у промисловому виробництві із застосуванням знань у сфері інженерно-технологічного конструювання та макетування, технології виготовлення продуктів дизайну; здійснення управління в дизайнерських фірмах і організаціях; викладацька робота.

У кожній сфері діяльності дизайнер виявляє свою творчу манеру, яка зумовлена природним даром та індивідуальними особливостями особистості фахівця. Поступово вона стає впізнаваною, все більш і більш постійною. У такому разі прийнято говорити про індивідуальний творчий почерк художника. Подібно до того, як у правописі формуються характер написання літер, у мистецтві складається індивідуальний характер творчості майстра, манера на рівні творчого почерку.

Індивідуальний стиль студента-дизайнера формується за допомогою виявлення специфіки художньо-образної мови мистецтва, композиційно-художніх і технічних засобів (колір, тон, колорит, пляма, мазок тощо), як психологічне новоутворення особистості, завдяки якому успішно здійснюється становлення його творчої індивідуальності, котра спонтанно й цілеспрямовано знаходить свою реалізацію в художній діяльності з метою створення оригінального художнього образу.

Становлення індивідуальної стилістики та художнього почерку неможливе без попереднього процесу освіти й навчання. Поєднання педагогічної та професійної складових спеціальності "Дизайн" вимагає формування такої методики викладання дисциплін з мистецтва та дизайн-освіти, яка дозволить студенту засвоїти професію дизайнера й сформувати свою індивідуальну творчу манеру.

Погоджуємось з науковцями Б. Ананьєвим, М. Бобневим, І. Зимньою, які стверджують, що студентський вік є найважливішим періодом у житті людини. У цей період вона засвоює основні принципи професійного кредо. У процесі навчання та практики відбувається формування професійних умінь та навичок, необхідних в організації навчально-виховного процесу, зокрема, активізації креативного потенціалу особистості [11, с. 16].

Першою умовою для формування навичок у дизайнера має бути прищеплення та втримання цього інтересу до обраної творчої діяльності, потреби в удосконаленні своєї майстерності відповідно до поетапного ведення навчального завдання з дисципліни.

Завдяки вивченню спецдисциплін у студента виробляється аналітичний підхід, логічне, образне та об'ємно-просторове мислення, професійні практичні засоби вираження дійсності та креативні ідеї.

Нам близька позиція В. С. Мерліна, який вважає одним із чинників впливу на процес формування індивідуального стилю позитивне ставлення до діяльності [10].

Проаналізувавши зібрані дані, ми визначили механізми формування індивідуального творчого почерку студентів-дизайнерів, а саме:

- формування позитивного ставлення до художньої діяльності;

- формування прагнення до успішності професійної та навчальної діяльності (очікуваний позитивний результат професійної й навчальної діяльності);
- формування активної мотивації;
- розвиток художньо-образного мислення;
- формування професійних компетенцій (знань, методів, засобів і способів здійснення художньо-проектної діяльності тощо), які містять у собі творчий початок, інновацію, експеримент;
- розвиток проектної рефлексії.

Підготовку інтелектуальних і культурних фахівців може забезпечити лише той викладач, який володіє високим рівнем загальної й професійної культури, є інтелігентом не лише в кількох поколіннях, а й за станом душі. Погоджуємося із Т. Івановою, що запорукою інтелектуальності й культурності студентів стає інтелігентність та культурність особистості викладача. Саме вона повинна бути зразком інтелігентності, глибокої культури, тих високих еталонів учених, які й ставали носіями культури своєї спеціальності [1, с. 218].

Академік І. Зязюн, аналізуючи у своїх працях якості особистості викладача, групує їх у блоки: мотиваційні, професійні, особистісні й моральні. Останні передбачають наявність таких рис, як чесність, правдивість, простота, скромність, висока вимогливість до себе й своїх вихованців, справедливість у стосунках, розвинуте почуття відповідальності.

Викладач відіграє надзвичайно важливу роль у забезпеченні якості освіти, оскільки є одним з її ресурсів. Його професійна, педагогічна майстерність, здібності допомагати пізнавати світ, створювати сприятливі умови для засвоєння навчального матеріалу є не лише складовими компонентами навчально-виховного процесу, а й об'єктами вимірювання якості навчання.

Для більш ефективної та повноцінної професійної підготовки майбутніх фахівців потрібно впроваджувати різні види вправ і завдань з рисунка, які б допомагали розвинути пам'ять, уяву та творчі навички [9]. Навчання потрібно сприймати як процес поповнення й зміни людської пам'яті, його можна розглядати як процес переробки інформації та її закріплення.

Тому дуже важливу роль у формуванні індивідуального творчого почерку відіграють здобуті професійні знання та практичні навички з художніх дисциплін.

Проаналізовано, якими саме знаннями оволодіє студент під час вивчення дисциплін “Рисунок”, “Живопис”, “Композиція”, “Кольорознавство” та “Макетування”, а саме: принципами побудови реалістичного зображення на площині, що дає змогу правильно передавати засобами рисунка навколишню дійсність, допомагає зрозуміти закони побудови форми предметів і використовувати їх на практиці; основами образотворчої граматики, набувши практичних навичок роботи з кольором і фарбою, уміння організувати гармонійний кольоровий лад у будь-якому виді образотворчого мистецтва, сформувавши образотворчу культуру й образне мислення, естетично освоївши навколишню дійсність; впливом кольорів на люди-

ну, який розглядається з позиції фізіології, психології й естетики; особливостями застосування різних матеріалів, їх технологічними, конструкційними й імітаційними можливостями; різними методами передачі візуальної трансформації площини; технікою й навичками об'ємного моделювання об'єктів і їх елементів.

Освоєння цих дисциплін впливає на формування індивідуального творчого почерку студента та сприяє становленню молодого конкурентоспроможного фахівця з дизайну, дає можливість реалізуватись студенту як особистості та втілити будь-який творчий задум у життя.

Висновки. Отже, на формування індивідуального творчого почерку дизайнера впливає неповторне поєднання природних особливостей (соматичних, психологічних, світоглядних), які відрізняють одну людину від іншої. “Індивідуальність” людини може бути розглянута як якість, що формується на основі успадкованих задатків у процесі соціалізації, навчання та виховання людини, але при цьому одночасно переживає власну трансформацію в ході саморозвитку, самовизначення й самовдосконалення.

Для набуття майбутніми дизайнерами досвіду творчого пошуку в професійній діяльності під час навчального процесу необхідно конструювати спеціальні ситуації, що створюють умови для прояву креативності, нестандартних підходів до вирішення фахових завдань, генерації нових ідей, створення оригінального дизайнерського продукту.

Саме завдання з художніх дисциплін “Рисунок”, “Живопис”, “Композиція”, “Кольорознавство” та “Макетування” допомагають розкрити творчий потенціал студента, а при виконанні практичних робіт виявляються творча манера, особливості сприйняття та індивідуальний стиль дизайнера.

Список використаної літератури

1. Борисов В. Ю. Развитие художественно-образного мышления школьников 4–5 классов. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена*. 2010. № 125. С. 176–189.
2. Бугрій О. Творчість у педагогічній діяльності. *Вища школа*. 2009. № 4. С. 87–92.
3. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посібник. Київ : Академія, 2001. 576 с.
4. Демиденко О. І. Аналіз методики викладання дисципліни “Академічний живопис” для студентів спеціальності “Дизайн” у технічних університетах. *Вісник ХДАДМ. Образотворче мистецтво*. 2011. С. 104–105.
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. Київ : Академ. Видав., 2004. 352 с.
6. Зімни Я. Роль авторитету в процесі виховання. *Цивілізація і культура / Люблінський Католицький Університет Івана Павла*. Стальова Воля, 2007. С. 136–137.
7. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти : веб-сайт. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/853/1/05ziasno.pdf>.
8. Кузьмінський А. І. Педагогічна майстерність викладача як чинник професійної підготовки майбутніх фахівців. *Вища школа України: національні пріоритети і європейські орієнтири* : зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 29–30 квітня 2010 р. Черкаси : Вид. від. ЧДУ ім. Б. Хмельницького. 2010. С. 3–4.
9. Ли Н. Г. Рисунок. Основы ученого академического рисунка : учебник. Москва : Эксмо, 2005. 480 с.
10. Мерлин В. С. Очерк интегрального исследования индивидуальности. Москва : Педагогика, 1986. 256 с.

11. Розенсон И. А. Основы теории дизайна : учебник для вузов. Минск : Харвест, 2010. 192 с.
12. Фокин Ю. Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: Методология, цели и содержание, творчество : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва : Академия, 2002. 224 с.
13. Фунтікова О. О. Педагогіка вищої школи : словник-довідник, Запоріжжя : ГУ “ЗІДМУ”, 2007. 404 с.

Стаття надійшла до редакції 01.09.2017.

Козелец Т. И. Формирование индивидуального творческого почерка дизайнера в процессе профессиональной подготовки

В статье раскрыта сущность профессии дизайнер, понятия “творческий почерк дизайнера”, “индивидуальность”. Освещены научные подходы к пониманию феномена творчества как одного из основных концептов процесса формирования творческой индивидуальности в целом и будущего дизайнера в частности. Рассмотрены особенности процесса формирования творческой индивидуальности будущего дизайнера в процессе профессиональной подготовки; профессиональные и личностные качества преподавателя вуза, способствующие формированию индивидуального стиля дизайнера в процессе профессиональной подготовки; влияние основных дисциплин изобразительного искусства на формирование индивидуального стиля будущих дизайнеров и становление профессионализма будущих специалистов.

Ключевые слова: дизайнер, творческий почерк, индивидуальность, преподаватель, профессиональная подготовка, развитие, формирование, самосовершенствование.

Kozelets T. Formation of the Designer’s Individual Creative Style in the Process of Professional Training

The article reveals peculiarities of professional activity of designers, its essence and specificity.

The peculiarities of the professional training of future designers are provided, which implies the readiness of the student for the design, artistic, organizational, managerial, informational, technological and pedagogical activities.

The theoretical approaches of scientists to the problem of formation of the individual style of future specialists professional activity are analyzed.

The factors that determine the creative style of the designer, which include the natural gift and the individual combination of native traits (somatic, psychological, ideological) that distinguish one person from another, are found out.

The scientific principles of the process of forming the individual style of future designers’ work in the professional training are determined and scientifically substantiated.

The professional and personal qualities of the teacher of higher educational institutions, which contribute to the formation of individual designer style, are revealed. Pedagogical skill, ability to help to know the world, to create favorable conditions for learning the educational material are not only components of the educational process, but also objects of measuring the quality of education.

The influence of the study of artistic disciplines (“Drawing”, “Painting”, “Composition”, “Color Studies”, “Layout”) on the formation of the individual style of future designers in the professional training is theoretically substantiated.

Key words: designer, the idiom, individuality, teacher, professional training, development, formation, self-perfection.